

Instytut Pamięci Narodowej - Rzeszów

<https://rzeszow.ipn.gov.pl/pl8/aktualnosci/198489,Wracamy-po-swoich-Poszukiwanie-i-identyfikacja-Zolnierzy-Wyklętych-Debata-panelo.html>
03.05.2024, 17:05

**Wracamy po swoich. Poszukiwanie i identyfikacja
Żołnierzy Wyklętych. Debata panelowa wokół
książki Przemysława Bystrzyckiego pt. „Labirynt”
- Rzeszów, 12 marca 2024**

12 marca 2024 r. w sali im. płk. Łukasza Ciepłińskiego Podkarpackiego Urzędu Marszałkowskiego w Rzeszowie odbyła się debata panelowa „Wracamy po swoich. Poszukiwanie i identyfikacja Żołnierzy Wyklętych” oparta na książce Przemysława Bystrzyckiego pt. „Labirynt”.

Wydarzenie rozpoczęła uroczystość wręczenia patentu oficerskiego pośmiertnie mianowanemu na stopień podporucznika szer. Kazimierzowi Człowiekowskiemu. Uroczystego wręczenia patentu oficerskiego dokonał, z upoważnienia Prezydenta RP Pana Andrzeja Dudy, Szef Ośrodka Zamiejscowego w Rzeszowie Centralnego Wojskowego Centrum Rekrutacji – płk Artur Chapski. Patent został przekazany na ręce pana Zbigniewa Człowiekowskiego – syna ppor. Kazimierza Człowiekowskiego.

Kazimierz Człowiekowski urodził się 13 stycznia 1909 r. w Krośnie. W latach 1930 - 1934 został powołany do pułku artylerii we Włodzimierzu Wołyńskim, gdzie w trakcie pełnienia służby wojskowej prowadził świetlicę i bibliotekę dla żołnierzy. W 1941 r. wstąpił do zorganizowanej przez Józefa Czuchrę „Orskiego” grupy dywersyjnej NOW, która w 1942 r. weszła w skład Tajnej Organizacji Wojskowej, a następnie stała się zespołem dyspozycyjnym dowódcy Kedywu AK Podokręgu Rzeszów, Zenona Soboty „Korczaka”. Po wypowiedzeniu posłuszeństwa „Korczakowi” przez „Orskiego” w czerwcu 1943 r. zespół ten ponownie przeszedł do NOW. Po scaleniu NOW z AK stanowił podstawę utworzonego 1 listopada 1943 r. oddziału partyzanckiego OP-11 Inspektoratu AK Jasło. Człowiekowski pseudonim „Niemsta” pełnił funkcję zastępcy dowódcy oddziału do spraw organizacyjnych. W formacji konspiracyjnej uczestniczył w przygotowaniu kilkudziesięciu akcji dywersyjnych na Podkarpaciu w których brał udział. W końcu kwietnia 1944 r. odszedł z oddziału OP-11 do konspiracji ludowców. Po zakończeniu okupacji niemieckiej podjął pracę w krośnieńskim Starostwie Powiatowym jako kierownik Referatu Ogólnego. Został również radnym z rekomendacji ZMW w Powiatowej Radzie Narodowej w Krośnie, pełniąc w niej funkcję sekretarza.

1 listopada 1944r. został aresztowany przez funkcjonariuszy Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego pod zarzutem przynależności do AK oraz działalności na rzecz Rządu Polskiego na Uchodźstwie. Końcem listopada w grupie kilku tysięcy więźniów przewieziony został do łagru nr 270 w Borowiczach, gdzie pracował w kopalni węgla kamiennego w miejscowości Ustje nad rzeką Mstą. W 1946 r. zesłano go łagru nr 531 w Świerdłowsku na Uralu. Z łagru powrócił w 1947 r. Latem 1949 r. został ponownie powołany na radnego Powiatowej Rady Narodowej. Na początku lipca 1949 r. został zatrzymany przez funkcjonariuszy UB. Udało mu się zbiec z aresztu śledczego i od lipca 1949 r. przez pięć lat ukrywał się. 18 kwietnia 1954 r. został postrzelony i ujęty podczas starcia z obławą zorganizowaną przez PUBP, KBW i MO. Po przeprowadzonej operacji zmarł nad ranem 19 kwietnia 1954 r. Mianowany pośmiertnie na stopień podporucznika postanowieniem Prezydenta RP nr 112.89.2023 z dnia 28 września 2023 r.

W drugiej części spotkania odbyła się dyskusja wokół powieści „Labirynt”, dotąd

niepublikowanej, zachowanej w archiwum literackim pisarza, w zbiorach Biblioteki Raczyńskich w Poznaniu. Utwór, którego fabułą jest imaginacyjna podróż podjęta celem przypomnienia i upamiętnienia tragicznych losów żołnierzy cichociemnych, ofiar reżimu komunistycznego w Polsce w latach 1944-1953, stanowi uzupełnienie książki Przemysława Bystrzyckiego „Znaku cichociemnych”.

W debacie wzięli udział prof. Krzysztof Szwagrzyk, zastępca prezesa Instytutu Pamięci Narodowej, dr hab. prof. UR Jan Wolski, recenzent książki, dr Mirosław Surdej, historyk i badacz tematyki podziemia niepodległościowego na Rzeszowszczyźnie oraz Waldemar Wiglus, prezes Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyślu.

Prof. Szwagrzyk wyraźnie podkreślał:

„...że o naszych bohaterach nie wolno zapomnieć, że IPN stara się zrobić wszystko, by znaleźć miejsca pochówków tych, jeszcze nie odnalezionych, i że nie poprzestanie na tej pracy, nigdy nie padną takie słowa jak dosyć, kończymy”.

Debatę poprowadził dr hab. Dariusz Iwaneczko, dyrektor Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Rzeszowie, w wystąpieniu mówił:

Pamiętam, jak spod ziemi wydobywają się szczątki zamordowanych polskich bohaterów. Widziałem łzy Wojciecha Koby, syna Władysława Koby, który opłakiwał szczątki swojego ojca wkładane do trumny, przed należnym mu wojskowym pochówkiem. Miałem okazję spoglądać na twarz pana Zbigniewa Człowiekowskiego, zadumaną, stęsknioną za swoim ojcem Kazimierzem, kiedy dokonywaliśmy uroczystego pochówku w Krośnie. I to jest jedno z ważnych działań Instytutu Pamięci Narodowej, ale IPN nie miałoby takiego oblicza, gdyby nie prof. Krzysztof Szwagrzyk i ludzie, których przekonał do swojej życiowej misji, i którzy stanęli wokół niego i zabiegają aby do końca wracać po swoich, aby nie zostawiać polskich bohaterów w dołach zapomnienia. I to dzisiejsze oblicze IPN w tej misji, poszukiwania, identyfikacji, oddawania Bogu, polskiej ziemi i rodzinom dzisiaj czynimy...

Na sali byli obecni kombatanci, rodziny Żołnierzy Wyklętych, wojsko, przedstawiciele władz parlamentarnych i samorządowych, działacze Regionu Rzeszowskiego NSZZ „Solidarność”, członkowie Klubu im. płk. Łukasza Cieplińskiego, ludzie kultury i nauki, uczniowie I Liceum Ogólnokształcącego w Rzeszowie.

Spotkanie zorganizowali dyrektor Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Rzeszowie, Marszałek Województwa Podkarpackiego oraz Szef Ośrodka Zamiejscowego w Rzeszowie Centralnego Wojskowego Centrum Rekrutacji.

Wydarzenie to było trzecim elementem tegorocznych obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Niezłomnych w Rzeszowie pod patronatem Honorowym Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy.

[Uroczystości pogrzebowe Kazimierza Człowiekowskiego ps. „Niemsta” – Krosno, 21 kwietnia 2023](#)

PLIKI DO POBRANIA

[Zaproszenie na debatę Wracamy po swoich. Poszukiwanie i identyfikacja Żołnierzy Wyklętych. Debata panelowa wokół książki Przemysława Bystrzyckiego pt. „Labirynt”. \(pdf, 966.91 KB\)
04.03.2024 13:00](#)
[Kazimierz Człowiekowski ps. „Niemsta” - broszura wydana przez IPN Rzeszów \(pdf, 9.93 MB\)
05.03.2024 11:24](#)